

РОЗВИТОК РЕФЛЕКСИВНИХ МЕХАНІЗМІВ СТРУКТУРУВАННЯ ДИСКУРСУ ВЗАЄМОДІЇ З ВЛАДОЮ В УМОВАХ ТРЕНІНГУ

*І.В.Остапенко, кандидат психологічних наук,
Інститут соціальної та політичної психології НАПН України,
молодший науковий співробітник
лабораторії психології політичної поведінки молоді
e-mail: ostapenko_iryana@ukr.net.*

*О.П.Соснюк, кандидат психологічних наук,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
доцент кафедри соціальної психології
e-mail: sosnyuk@ukr.net.*

Стаття присвячена аналізу особливостей розвитку рефлексивних механізмів структурування дискурсу взаємодії з владою в умовах тренінгу. Розробку технології активізації рефлексивних механізмів було здійснено на основі принципів суб'єктної парадигми. Авторами запропоновано технологічну схему розвитку у молоді рефлексії способів взаємодії з владою з використанням групової дискусії та інших методів активного навчання. Детально розглянуто основні етапи проведення тренінгу: 1) діагностики уявлень про владу та самодіагностика в ситуаціях взаємодії з владою; 2) рефлексії ситуацій взаємодії з владою; 3) інтеграції набутого досвіду та розвитку готовності до конструктивної взаємодії з владою. Авторами здійснено апробацію тренінгу. Визначено специфіку використання методів активного навчання для розвитку рефлексивних механізмів структурування дискурсу взаємодії з владою на кожному з етапів тренінгу.

Ключові слова: владно-підвладна взаємодія, дискурс, рефлексивні механізми, групова дискусія, методи активного навчання, тренінг.

Постановка проблеми. Сучасні реалії українського суспільства висувають низку вимог до молоді як творця європейської демократичної держави. Особливого значення в цьому контексті набуває розвиток та становлення демократичних цінностей. У зв'язку з цим постає нагальна потреба в детальному вивченні політичного дискурсу, визначенні ролі та місця взаємодії з владою в уявленнях молоді.

Аналіз останніх досліджень. Розкриття специфіки цих процесів можливе завдяки всебічному вивченню уявлень студентської молоді про владно-підвладну взаємодію. Розробка концептуальних основ дослідження владно-підвладної взаємодії в політичній картині світу викликає необхідність аналізу та уточнення ключових понять. Серед них, в першу чергу, слід виокремити наступні: «політична картина світу», «дискурс», «владно-підвладна взаємодія».

Вивчення та інтерпретація кожного з цих понять має у вітчизняній та зарубіжній психології свою історію та традиції. «Політична картина світу» розглядається дослідниками (І.В.Жадан, О.М.Скнар) як невід'ємна частина загальної «картини світу», що формується в процесі соціалізації особистості, під час вибору пріоритетних для себе цілей та цінностей, формування уявлень про прийнятні способи поведінки та взаємодії, доцільність тих чи інших практик в ситуаціях повсякденного життя, визначення свого ставлення до влади та політичної системи [4;6].

Зазначені моменти свідчать про те, що політична картина світу – одна із частин загальної картини світу, що формується у процесі політичної соціалізації і є динамічною системою уявлень про політичну систему, владу, функціонування органів влади, моделі політичної поведінки. Структурування політичної картини світу відбувається у процесі дискурсивної взаємодії, яку можна розглядати як семантичну мережу складної топології, що дає змогу організовувати інформацію на різних рівнях узагальнення [4;6].

В.О. Васютинський зазначає, що дискурс розуміється у двох значеннях: «..як існування, перебування «в», взаємодія» та «як розуміння, тлумачення, інтерпретація», і обидва ці аспекти «поєднуються в інтенційній активності суб'єкта, спрямованій водночас на середовище і на самого себе» [1, с. 90].

Таким чином, дискурс, слідом за В.О.Васютинським та І.В.Жадан, можна розглядати: як принципний спосіб інтерпретації суб'єктом свого перебування, існування у світі; як потенційну суб'єкту передумову здатності інтерпретувати [1;4].

У контексті завдань нашого дослідження, ймовірно, можна говорити про те, що в молодіжному дискурсі існування, перебування «в» відображаються уявленнях студентства про специфіку напруження «владно-підвладних узалежнень між суб'єктом і світом» [1, с. 92].

За результатами проведеного нами емпіричного дослідження було встановлено, що уявленням студентської молоді про владно-підвладну взаємодію властива певна суперечливість та недостатня структурованість, які виявляються у: відсутності готовності до конструктивної взаємодії й низькому рівні готовності виконувати рішення влади та патерналізмі на рівні очікувань; тотальній недовірі, низькому авторитеті існуючої влади та високому рівні вимогливості щодо її моральності; очікуванні гарантій забезпечення політичних прав та свобод з боку влади та готовності до можливого втручання держави в суспільне та особисте життя громадян. Зазначені тенденції свідчать про перебування молоді у стані невизначеності щодо взаємодії з владою. І це дуже важливий момент, бо саме в умовах невизначеності відбувається актуалізація суб'єктивної потреби в нових знаннях, в емоційному відреагуванні на ситуацію, в структуруванні образу світу, в когнітивному спілкуванні.

Формулювання мети дослідження. Мета дослідження полягала у визначенні можливостей особливостей розвитку рефлексивних механізмів структурування дискурсу взаємодії молоді з владою в умовах тренінгу.

Основна частина. Для активізації рефлексивних механізмів структурування дискурсу владно-підвладної взаємодії нами запропоновано використовувати технологію проведення тренінгу з застосуванням методів групової дискусії та активного навчання.

Основними цілями та завданнями тренінгових груп є створення соціально-психологічних умов для:

- 1) активізації рефлексивних механізмів структурування дискурсу владно-підвладної взаємодії;
- 2) трансформації та оновлення уявлень про владу;
- 3) розвитку рефлексії ситуацій взаємодії з владою;
- 4) якісного перетворення системи взаємовідносин з владними інституціями в різних ситуаціях взаємодії;
- 5) інтеграції набутого досвіду та формування готовності застосовувати набуті знання, вміння та навички в різних ситуаціях взаємодії з владою.

Розробку технології активізації рефлексивних механізмів структурування дискурсу владно-підвладної взаємодії було здійснено на основі принципів суб'єктної парадигми, в межах якої основним завданням є розвиток суб'єктності учасників групової роботи, запуск основних механізмів та динаміка цього процесу [2].

Крім того, погляд на групову роботу як засіб розвитку суб'єктності учасників найбільше відповідає меті та змісту завдань, визначених нами. До того ж ця парадигма краще враховує особливості цільової аудиторії (студентської молоді).

Саме тому суб'єктна парадигма покладена нами в основу розробки технології активізації рефлексивних механізмів структурування дискурсу владно-підвладної взаємодії в умовах тренінгу.

Відштовхуючись від мети, завдань та парадигми, можна визначити **принципи** проведення тренінгових груп, спрямованих на активізацію рефлексивних механізмів. І хоча в цьому питанні поглядам психологів притаманна більша варіативність, можна визначити ті з них, що можуть

слугувати нам як вихідні методологічні і методичні засади [2;3;8;10]: 1) принцип активності учасників; 2) принцип дослідницької позиції учасників; 3) принцип подійності; 4) принцип об'єктивації (усвідомлення) поведінки; 5) принцип партнерського (суб'єкт-суб'єктного) спілкування; 6) принцип переходу від потреб нужди до потреб зростання.

Грунтуючись на цих засадах, нами було розроблено технологію проведення тренінгових груп з використанням методів активного навчання для активізації рефлексивних механізмів структурування дискурсу владно-підвладної взаємодії.



Рис. 1. Технологічна схема тренінгу.

Змістові та структурні елементи технологічної схеми (рис.1) тренінгу виглядають наступним чином:

Вступ.

Індивідуальна співбесіда. Проводиться для з'ясування загальної зацікавленості учасників в тренінговій групі (мотивів участі), визначення специфіки індивідуальних очікувань, оцінки готовності учасників до емоційних навантажень.

Установча зустріч. Проводиться у форматі групової бесіди, під час якої відбувається ознайомлення учасників з цілями та завданнями тренінгу, принципами групової роботи, стисле знайомство з основними етапами роботи в групі, обговорення організаційних умов, норм та правил поведінки.

Мета та завдання: адаптація до участі в тренінгу, ознайомлення із цілями, завданнями та структурою групової роботи, визначення специфіки індивідуальних очікувань, оцінка готовності учасників до емоційних навантажень.

Базові методи: індивідуальні співбесіди, групова бесіда [3; 8].

Етап 1. Діагностика уявлень про владу та самодіагностика в ситуаціях взаємодії з владою.

Мета – актуалізація уявлень про владу та взаємодію з нею, створення умов для запуску механізмів децентрації, необхідних для рефлексії взаємодії з владою.

Завдання:

- актуалізація наявних знань про владу (її види, функції, органи та механізми);
- актуалізація емоцій та переживань, що проявляються у ставленні до влади, владних інституцій, ситуаціях взаємодії з різними органами влади;
- актуалізація типових ситуацій та моделей поведінки у ситуаціях взаємодії з різними органами влади;
- створення банку типових критичних ситуацій у взаємодії з органами влади;
- розмежування об'єктивних та суб'єктивних складових критичних ситуацій на рівні самосвідомості учасників;
- оволодіння навичками самодіагностики в ситуаціях взаємодії з владою.
- створення мотивації до переосмислення взаємодії з владою.

Базові методи та спеціальні техніки: групова дискусія (метод обміну досвідом), зондуючі запитання, метод імітації (імітаційні рольові ігри), метод

символічного виразу (створення колажів для різних моделей взаємодії з владою). Після проведення окремих вправ передбачено шерінг [2;5;8].

Основний зміст та послідовність дій на 1 етапі.

Групова дискусія розгортається з використанням техніки прямої воронки (побудована за дедуктивною логікою – від загального до особливого) [5;8].

Спочатку учасникам задаються питання загального характеру, спрямовані на актуалізацію їх уявлень про владу (Що таке влада? Які види влади вам відомі? Які функції виконує влада? Які владні інституції, органи влади вам відомі? З якими органами влади ви маєте досвід безпосередньої взаємодії?)

За результатами обговорення визначається перелік органів влади, які відомі учасникам і з якими вони мають досвід безпосередньої взаємодії. Всі виявлені владні органи та інституції записуються на дошку або фліпчарт.

Далі учасникам пропонується зробити колективний колаж на тему «Мої уявлення про владу» (за методикою «Географія візуальних образів») [7; 9].

Для створення колажу учасникам пропонуються зображення, які були зібрані під час емпіричного дослідження моделей взаємодії з владою. За умови наявності технічних засобів та доступу до мережі Інтернет, учасникам може бути запропоновано використовувати зображення, які будуть знайдені ними самостійно безпосередньо під час проведення групи. Також, як альтернативний варіант, припускається можливість пошуку необхідних зображень в спеціально підготовлених для них журналах.

Коли створення колажу буде завершено, всі картинки підписуються і кожен з учасників має можливість уточнити, яку характеристику влади він хотів проілюструвати тим чи іншим зображенням.

Після цього учасникам задаються питання, спрямовані на актуалізацію емоцій та переживань, пов'язаних із взаємодією з владою (Яким з перерахованих органів влади ви довіряєте більше, а яким менше? Чому? Які емоції та почуття виникають у вас стосовно перерахованих владних

інституцій? Чому саме такі?). За результатами обговорення визначається рейтинг довіри до владних інституцій, результати якого фіксуються на дошці або фліпчарті.

Далі учасникам задаються питання, спрямовані на актуалізацію ситуацій безпосередньої взаємодії з органами влади (Найменший рейтинг довіри серед вас має така владна ... інституція? Чому саме вона? З чим це пов'язано? Можливо ви маєте певний негативний досвід спілкування з цим органом влади? Поділіться з нами власним досвідом, розкажіть нам про цю ситуацію докладніше?)

В процесі дискусії обговорюються ситуації взаємодії з усіма органами влади, починаючи з тих, що мають найнижчий рівень довіри з боку учасників, і закінчуючи тими, які мають більш високий ступінь довіри з їхнього боку. Всі ситуації записуються на окремі картки. В такий спосіб формується банк критичних ситуацій у взаємодії з владою, які більш детально аналізуються на наступному етапі. В окремих випадках, наприклад, коли учасникам не вистачає слів для опису ситуації, або, коли виникає потреба уточнити певні деталі ситуації може використовуватись метод ігрового програвання (імітаційні рольові ігри).

Етап 2. Рефлексія ситуацій взаємодії з владою.

Мета – активізація рефлексивних механізмів структурування дискурсу владно-підвладної взаємодії.

Завдання:

- визначення індивідуальних та групових проблем у взаємодії з різними органами влади;
- оцінка адекватності власної поведінки вимогам критичних ситуацій взаємодії з різними органами влади;
- оволодіння навичками рефлексії ситуацій взаємодії з владою;
- об'єктивація стратегій поведінки при розв'язанні критичних ситуацій у взаємодії з різними органами влади;

- оволодіння вміннями та навичками оптимізації взаємодії з владою, пошуку альтернативних рішень при розв'язанні критичних ситуацій у взаємодії з різними органами влади;
- рефлексія можливих стратегій у взаємодії з владою;
- створення мотивації до трансформації власного досвіду взаємодії з владою.

Базові методи та спеціальні техніки: тематична групова дискусія («Конформісти-Нон-конформісти»), метод аналізу критичних ситуацій (вправа «Скринька Пандори»), кейс-метод, метод імітації (імітаційні рольові ігри, техніка «Альтернативні перетворення»), брейнстормінг [2;3;5;8].

Основний зміст та послідовність дій на 2 етапі.

Перед початком даного етапу передбачено групову рефлексію попередньої групової роботи за методикою «рефлексивний квадрат» [3].

Групова дискусія на 2 етапі розгортається з використанням техніки зворотної воронки (побудована за індуктивною логікою – від особливого до загального) [5;8].

Першим кроком є проведення тематичної групової дискусії «Конформісти-Нон-конформісти», яка покликана актуалізувати уявлення учасників про полярні і найбільш розповсюджені позиції, які, зазвичай, займають у взаємодії з владними інституціями.

Після цього, виконується вправа «Скринька Пандори», в процесі виконання якої учасникам пропонується здійснити аналіз критичних ситуацій у взаємодії з різними органами влади, які було виявлено на 1 етапі. У разі необхідності (наприклад, коли критичних ситуацій було виявлено замало, або коли вони є дуже схожими і ілюструють взаємодію з обмеженим переліком владних органів) предметом обговорення можуть бути спеціально підібрані ситуації. В цьому випадку кейси використовуються як доповнення до сформованого раніше банку критичних ситуацій взаємодії з владою. В окремих випадках, наприклад, коли йдеться про найбільш типові критичні ситуації, з якими пов'язані інтенсивні емоційні переживання у багатьох

учасників («чіпають за живе») може використовуватись метод ігрового програвання (імітаційні рольові ігри).

В процесі обговорення та ігрового програвання особлива увага приділяється пошуку альтернативних стратегій поведінки в критичних ситуаціях взаємодії з владою (Що і як можна змінити у ситуації? За рахунок чого? Як саме? Що для цього може зробити особисто кожен з нас?), аналізу їх переваг та недоліків, визначенню найбільш ефективних з них.

Для активізації дій учасників при пошуку нових стратегій поведінки у ситуаціях взаємодії з владою використовуються брейстормінгові техніки (прямий та зворотний брейнстормінг) [5;8].

Крім того, додатково аналізуються можливі зміни в емоціях та переживаннях в певних критичних ситуаціях за умови реалізації альтернативних стратегій поведінки. Задаються уточнюючі питання (Реалізація тієї чи іншої стратегії змінює ситуацію взаємодії, а що при такому сценарії може змінитись у нашому ставленні до певного органу влади? Чому?)

Наприкінці даного етапу учасникам пропонується відповісти на питання, які стосуються можливих змін в уявленнях про владу в цілому (Використання запропонованих вами стратегій, сприяє трансформації ситуацій взаємодії з владою у конструктивний бік. А що в такому випадку може змінитися в наших уявленнях про владу та владні інституції в цілому? Чому?)

Етап 3. Інтеграція набутого досвіду та розвиток готовності до конструктивної взаємодії з владою.

Мета – актуалізація готовності застосовувати набуті знання, вміння та навички в різних ситуаціях взаємодії з владою, переносити їх у реальні ситуації життєдіяльності.

Завдання:

- створити умови для концептуалізації та систематизації учасниками набутого досвіду щодо ситуацій взаємодії з владою;

- закріплення мотивації до трансформації набутого досвіду;
- перевірити готовність учасників до застосування набутого досвіду, вмінь та навичок в реальній взаємодії з органами влади.

Базові методи та спеціальні техніки: групова дискусія (метод обміну досвідом), кейс-метод, техніка «3 D», метод групової рефлексії [2;3;5;8].

Основний зміст та послідовність дій на 3 етапі.

Перед початком даного етапу передбачено групову рефлексію попередньої групової роботи за методикою «рефлексивний квадрат».

Наступним кроком є використання техніки «3 D» [5]. Учасникам по чергово пропонується опис спеціально підібраних ситуацій (кейсів), які не були предметом обговорення на попередніх етапах, але також є типовими і часто критичними у взаємодії громадян з владою. Після ознайомлення з ситуацією учасникам пропонується швидко (одним реченням) визначити основну проблему (через виокремлення специфіки ситуації, позиції органу влади та позиції громадянина). Бажано, щоб кількість кейсів приблизно дорівнювала кількості учасників, щоб кожен з них мав можливість виконати вправу. Відповіді учасників записуються на дошку або фліпчарт.

Після цього у форматі групової дискусії учасники визначають можливі стратегії конструктивного вирішення ситуації. У підсумковій груповій дискусії обговорюється можливість використання набутого досвіду в реальній взаємодії з органами влади (Що нового ви дізналися, зрозуміли, навчилися? Що з цього ви готові використовувати у взаємодії в органами влади? В чому сумніваєтесь? Що не будете використовувати? Чому?)

Розроблена нами технологія проведення тренінгу, спрямованого на активізацію рефлексивних механізмів структурування дискурсу владно-підвладної взаємодії, пройшла успішну апробацію при роботі зі студентами Київського національного університету імені Тараса Шевченка та ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК».

Висновки. На підставі аналізу результатів проведеного дослідження ми дійшли до таких **висновків:**

1. Розвиток рефлексивних механізмів структурування дискурсу взаємодії молоді з владою можна здійснювати в тренінгових групах з використанням методів групової дискусії та активного навчання.

2. Активізація рефлексивних механізмів структурування дискурсу взаємодії молоді повинна здійснюватись поетапно. Технологічна схема побудови дискусійних груп включає етапи: 1) Діагностики уявлень про владу та самодіагностика в ситуаціях взаємодії з владою (на якому відбувається актуалізація уявлень про владу та взаємодію з нею, створюються умови для запуску механізмів децентрації, необхідних для рефлексії взаємодії з владою); 2) Рефлексії ситуацій взаємодії з владою (на якому здійснюється активізація рефлексивних механізмів структурування дискурсу владно-підвладної взаємодії); 3) Інтеграції (який передбачає створення умов для актуалізації готовності застосовувати набуті знання, вміння та навички в різних ситуаціях взаємодії з владою, переносити їх у реальні ситуації життєдіяльності).

3. Ефективність розвитку рефлексивних механізмів структурування дискурсу взаємодії молоді з владою в умовах тренінгу може бути підвищено за рахунок використання методів активного навчання.

Література:

1. Васютинський В. Інтеракційна психологія влади / В. Васютинський. – К., 2005. – 492 с.
2. Вачков И. В. Окна в мир тренинга. Методологические основы субъектного подхода к групповой работе : учеб. пособ. / И. В. Вачков, С. Д. Дерябо. – СПб. : Речь, 2004. – 272 с.
3. Духневич В. М. Прикладні питання технологій підготовки та проведення когнітивно-орієнтованих тренінгів спілкування : методичні рекомендації / В. М. Духневич; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т соц. та політ. психології. – Кіровоград : Імекс-ЛТД., 2014. – 84 с.

4. Жадан І. В. Методологічні засади дослідження взаємодії суб'єктів політичної соціалізації як чинника структурування політичної картини світу студентської молоді / І. В. Жадан / Проблеми політичної психології та її роль у становленні громадянина української держави. К., 2011. – Збірник наукових праць. – Випуск 12. – с. 35-42.
5. Панфилова А. П. Игротехнический менеджмент / А. П. Панфилова. – СПб. : ИВЭСЭП; Знание, 2013. – 536 с.
6. Скнар О.М. Політична картина світу молоді: визначення, складові, функції / О.М.Скнар / Психологія і суспільство. 2012. – №3. – с.101-107.
7. Соснюк О. П. Психосемантична інтерпретація візуальних образів у прикладних дослідженнях / О. П. Соснюк // Наука і освіта. Тематичний спецвипуск: «Когнітивні процеси та творчість». – № 9, 2012. – С.201-205.
8. Соснюк О. П. Вплив здатності до самокорекції на формування психологічної готовності особистості до інноваційної діяльності / О. П. Соснюк // Актуальні проблеми соціології, психології та педагогіки. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції “Тенденції розвитку психології в Україні: історія та сучасність”. – Київ, 2006. – С. 299-305.
9. Branthwaite Alan, Toiati Luigi. An unusual approach to collage//Exploring projective techniques (Reassessing and developing current practice)/ A.Branthwaite, L.Toiati. – Barcelona (WorkShop ESOMAR), 2005. – P.18-27.
10. Wills M. Managing the Training Process: Putting the Principles into Practice/ M. Wills. – Hampshire, UK: Gower Publishing Ltd., 1998. – P.277.

Reference.

1. Vasyutyns'kyu V. Interaktsiyna psykholohiya vlady [Interactive psychology of authority] (2005) 492 p.
2. Vachkov I. Okna v mir treninga. Metodologicheskie osnovy sub"ektnogo podhoda k gruppovoj rabote [Windows to the training”s world. Methodological basis of the subjective approach to group work] (2004) 272 p.

3. Dukhnevych V. Prykladni pytannya tekhnolohiy pidhotovky ta provedennya kohnityvno-oriyentovanykh treninhiv spilkuvannya [Applied technology issues of training and the cognitive-oriented communication training] (2014) 84 p.
4. Zhadan I. Metodolohichni zasady doslidzhennya vzayemodiyi sub"yektiv politychnoyi sotsializatsiyi yak chynnyka strukturuvannya politychnoyi kartyny svitu students'koyi molodi [Methodological bases of research of interaction of political socialization as a factor structuring political outlook of students] (2011). The problems of political psychology and its role in the state of Ukrainian citizen; 12, pp. 35-42.
5. Panfilova A. Igrotehnikeskij menedzhment [Game and technical management] (2013) 536 p.
6. Sknar O. Politychna kartyna svitu molodi: vyznachennya, skladovi, funktsiyi [The political picture of the world of youth: definition, components, functions] (2012). Psychology and society; 3, pp. 101-107.
7. Sosniuk O. Psykhosemantychna interpretatsiia vizualnykh obraziv u prykladnykh doslidzhenniakh [Psychosemantic interpretation of the visual images in researches] (2012). Science and education. Scientific journal; 9, pp.201-205.
8. Sosniuk O. Vplyv zdatnosti do samokorektsiyi na formuvannya psykhologichnoyi hotovnosti osobystosti do innovatsiyanoi diyal'nosti [The impact of the capacity for self-correction on the formation of psychological readiness of the individual to innovation] (2006). Actual problems of sociology, psychology and pedagogics; pp. 299-305.
9. Branthwaite Alan, Toiati Luigi. An unusual approach to collage // Exploring projective techniques (Reassessing and developing current practice)/ A.Branthwaite, L.Toiati. – Barcelona (Work Shop ESOMAR), 2005.– pp. 18-27.
10. Wills M. Managing the Training Process: Putting the Principles into Practice/ M. Wills. – Hampshire, UK: Gower Publishing Ltd., 1998. – 277 p.

АННОТАЦИЯ

Остапенко И.В., Соснюк О.П. Развитие рефлексивных механизмов структурирования дискурса взаимодействия с властью в условиях тренинга.

Статья посвящена анализу особенностей развития рефлексивных механизмов структурирования дискурса взаимодействия с властью в условиях тренинга. Разработка технологии активизации рефлексивных механизмов осуществлена на основе принципов субъектной парадигмы. Авторами предложена технологическая схема развития у молодежи рефлексии способов взаимодействия с властью, предполагающая использование групповой дискуссии и других методов активного обучения. Детально рассмотрены основные этапы проведения тренинга: 1) диагностики представлений о власти и самодиагностики в ситуациях взаимодействия с властью; 2) рефлексии ситуаций взаимодействия с властью; 3) интеграции приобретенного опыта и развития готовности к конструктивному взаимодействию с властью. Авторами была осуществлена апробация тренинга. Определена специфика использования методов активного обучения для развития рефлексивных механизмов структурирования дискурса взаимодействия с властью на каждом из этапов тренинга.

Ключевые слова: властно-подвластное взаимодействие, дискурс, рефлексивные механизмы, групповая дискуссия, методы активного обучения, тренинг.

ABSTRACTS

Ostapenko I.V., Sosnyuk O.P. Reflexive mechanisms' of development of discourse structuring of power-dependent interaction with the authorities in training.

Article is devoted to analysis of the specifics of reflexive mechanisms' development of discourse structuring of interaction with the authorities in training.

The development of the technology activation of reflexive mechanisms was carried out on the basis of subjective paradigm. Authors proposed the technological scheme of the development of youth' reflection of interaction with the authorities. There are considered in detail the main stages of the training: 1) diagnostic of political power's representations and self-diagnosis in interactions with the authorities; 2) reflection of situations of interaction with the authorities; 3) integration of acquired experience and the development of readiness for constructive cooperation with the authorities. Authors have carried out testing of the training and defined the specifics of the use of active learning methods for development of reflexive mechanisms' development of discourse structuring of interaction with the authorities in each stage of training.

Key words: power-dependent interaction, discourse, reflexive mechanisms, group discussion, active learning methods, training.